

D. F. G.

34

SPECIMEN ACADEMICUM,

DE

PROBATIONIBUS

QUE NITUNTUR

PLURIUM SUFFRA- GIIS ET TESTIMONIIS,

QUOD,

Consensu Ampliss. Facult. Pbilos. in Reg. ad Auram Acad.

PRÆSIDE,

VIRO MAX. REVER. atque CELEBERRIMO

D. NO. ISAACO ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. REG. & ORD.

Publice Defendet

ERLANDUS JACOBUS TÖRN,

IN AUDITORIO MINORI DIE III. JULII, MDCCXLII.

H. A. M. C.

A B O Ζ,

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCHELL.

S:Æ R:Æ MAJ:TIS
SUMMÆ FIDEI VIRO,
ILLUSTRISSIMO atque CELSISSIMO
LIBERO BARONI ac HEROI,
**D_N. CAROLO GUST.
LOVENHIELM,**
REGIS REGNIQUE SVIO-GOTHICI SENATORI
ORDINUM REGIORUM EQUITI
Et COMMENDATORI

S:Æ R:Æ
SUMMÆ FI
ILLUSTRISSIMO
LIBERO BARO
D_{:NO} CAROLO
REGIS REGNIQUE SVIO-
ORDINUM REGIO-
EQUITI AURA.
MECÆNATIBUS

Summos illos honores, quibus supremus re-
virtutem, innumerabiliaque in Rempubli-
mecum reputo mente, anxius omnino hæreo,
rere audeat rudis mea Minerva. Ex adverso,

S: R: MAJ:TIS
SUMMÆ FIDEI VIRO,
ILLUSTRISSIMO atque CELSISSIMO
LIBERO BARONI ac HEROI,

D: NO CAROLO LAGERBERG,

REGIS REGNIQUE SVIO-GOTHICI SENATORI
ORDINUM REGIORUM EQUITI
ET COMMENDATORI

MAJ:TIS
DEI VIRO,
& CELSISSIMO
NI AC HEROI,

RUDENSCHOLD

GOTHICI SENATORI
RUM SECRETARIO
TO DE STELLA POLARI

GRATIOSISSIMIS.

rum humanarum Arbitr, Divinam VESTRAM
cam merita condecoravit, venerabunda dum
an ad sancta VESTRA limina aditum sibi quæ-
aufem, æqua mihi pensitanti lance favorem
illum

illum prorsus singularem, quo omnes artium
prorsus est, quod me vere a VOBIS compel-
super, maxima illa & plane paterna benefi-
verum etiam mihi nullo non tempore collata,
subire cogerer hominis, si alto diutius silentio
namque mentem tot vinculis constrictam, iis
pensandis, maxime esse imparem. Benignis
QUE SENATORES tenuissimas hasceigne-
nimi venerationisque nunquam intermoritu-
pari favore, VOBIS commendatum habeatis sup-
UM T. O. M. assiduis nec non calidissimis de-
ROES semper salvos fospitesque conservare ac
re annos, ut habeat Patria emolumentum, Fa-
que praesidium certissimum tutissimum. Ita vo-

CELSISSIONUM NO-
COTHEI SECRERARIO
T. O. DE SISTERE FORTI
CREATISSIMIS.

ERLANDUS JA.
cultor

Palladiarum cultores exciperē soletis; nihil
landis arcessere posset. Obstringunt me incia,
non solum parentibus meis dilectissimis,
quæ tot tantaque sunt, ut notam ingratissimi
ea involverem. Quid vero agam? percipio
recensendis, ne dicam remunerandis vel com-
igitur oculis, CELSISSIMI REGIS REGNI-
mini pagellas, finatisque illas, devotissimi a-
ræ agere interprætes, meque auctorem ejus,
plex oro & obtestor. Mearum erit partium DE-
fatigare precibus, velit VOS, CELSISSIMI HE-
simul ætatem VESTRAM ad multos prolonga-
milia VESTRA Illustrissima solatium, clientes-
yet, qui ad cineres usque permansurus est

MINUM VESTRORUM

D:to C:RO:LI: BRO:TT:ER:O

M:z:z:z:z:z:
M:z:z:z:z:z:

D:go:les p:go: le:mi:mo: L:go:le: M:ce: / A:te:
S:tr:ce: G:lo:ce: c:tu: A:lo:c:si:d:re:li:mo: b:to: b:ce:nu: A:ce:
G:en:re:ro:s:is: N:op:li:se:W:de:

devotissimus
COBUS TORN.

S:Æ R:Æ
MAXIMÆ, MAGNÆ
VI.

Illustrissimo & Generosissimo DOMINO
D:NO ADAMO
FREDENSTIERNA,

Sup. Judicij M. D. Finlandiae PRÆSIDI
Gravissimo,

NEC

CONSILIARIIS.

D:no CAROLO LAGERBORG
D:no CHRISTOPH. J. RAPPE
D:no NICOL. M. CEDERMARK
D:no CAROLO KROOK
D:no CAROLO BROTTERO

MECÆNATIBUS
Maximis,

Pagellas hasce tenuissimas, VOBIS, MECÆNATES
maximi favoris documenta, in pignus animi gra-
STRÆ Gratiae, cum votocalidissimo pro perenni VE-

GENEROSISS. NOBILISSIM:que

humillimus
ERLANDUS

MAJ:TIS
& SPECTATE FIDEI:
RIS,

Perillustri & Generosissimo DOMINO

D:NO JOHANNI
LAGERFLYCHT,

Sup. Jud. M. D. Finlandiae VICE PRÆSIDI Adecuratissimo,
EQUITI Aurato de Stella Polari.

NON

& ADSESSORIBUS.

D:no JACOBO NEUMAN

D:no PETRO JUSLEN

D:no JOH. E. TÖRN PARENTI CARESSIMO

D:no LAURENTIO SCULTZ

D:no MICHAËLI LILIO

& PATRONIS

Benignissimis.

& PATRONI Benignissimi, ob plurima mihi præstata
tissimi, nec non in spem certissimam ulterioris VE-
STRA inculmitate, sacras esse cupio. Permansurus

NOMINUM VESTRORUM

cultor

J. TÖRN.

A MES-

ULRIQUE RUDENSCHÖLD

Conseiller du Commerce,

ERIQUE JEAN STIERNWALL

Major au Regiment d'Infanc. & CHEVALIER de l'Ordre de l'Epée,

JEAN von WALLWIJK

Commissaire d' Etat,

ANDRE G. WETTERHOFF

Capitaine au Regiment d'Infanterie,

MES-

Puisque le jour si désiré est enfin arrivé, Vous me
quement ma très humble reconnoissance pour tous les
d'être persuadé, qu'ils sont si grands, que je ne saurois
terois, & les acquitter pendant tout le cours de ma vie;
pacité de me flater, que Vous daignerez regarder d'un

Recevez donc, MESSIEURS, je Vous en supplie, ce
mission, & m'honorez de la continuation de Vos bonnes
Puissant, qu'il ne cesse jamais de Vous combler, MESSIEURS,
tés. Ce sont les voeux le plus ardents de celui, qui sera

MES-

Votre très humble
Serv.
ERLAND JAC-

SIEURS

NICOLAS F. von WALLWIJK

Major au Regiment d' Infanterie,

JEAN ENGMAN

Capitaine au Regiment des Dragons du Corps,

CHARLES D. BLOMCREUTZ

Capitaine d^e Artillerie,

CHARLES G. STIERNWALL

Gentil-Homme de la Cour,

SIEURS.

permettrez d'avoir l'honneur de Vous temoigner publi-
biensfaits reçus de Vous, MESSIEURS. Je Vous prie
les depeindre avec ma foible plume, comme je le souhai-
mais j'ai neantmoins un sensible plaisir dans mon inca-
œil favorable ma volonté en place d'effet.

petit ouvrage Academique comme une marque de ma sou-
graces. Il ne me reste pour le present, qu'à prier Le Tout
& toute VOTRE illustre famille de mille & mille prospé-
continuellement avec une profonde Vénération

SIEURS

& très obeissant
teur
ques TÖRN.

SILURS

15-16 octobre

de la Gruyère

MICHAEL ENGLISH
CHARLES D'ESTERNAULT
CHARLES DE BLOMGRUUS
JEAN ENGELIN
MICHAEL WALTHER

I. N. 3.

§. I.

Quemadmodum omnes homines naturali quodam sciendi desiderio feruntur (a), ita qui erectioris sunt indolis nihil tam vehementer desiderant aut sollicite anquirunt, quam ut ad veritatem liquidam perveniant. Est autem hæc ipsa puteo Democriti profunde demersa, indeque nec argutis opinionibus, nec conjecturis, sagacissimo etiam Oedipo dignis, sed solidis argumentis, quæ nulla vetustatis injuria corrumpuntur, verum ipsa temporis diuturnitate corroborantur, extrahenda atque in apricum producenda. Enim vero partim ob intellectus nostri angustiam, partim etiam ob rerum cognoscendarum nimiam multitudinem, exiguum partem eorum, quæ sciri

A

de-

2

debent, nec sine difficultate, adsequimur; quamobrem
ne falsa pro veris, dubia pro certis, mala pro bonis
amplectamur, requiritur omnino, ut entheam verita-
tem indagaturi, justo progrediamur ordine, firmis-
que principiis, tanquam filis Ariadnæis, in proposito
utamur stadio. Certitudinem itaque, veritatis apicem,
in foro Philosophico non adsequimur, nisi exætarum
demonstrationum ope. Demonstrare enim, ut inquit
Pufendorfius (*b*), nobis est rerum propositarum certi-
tudinem necessariam e certis principiis, tanquam
suis caussis, indubitato cognoscendam syllogistice de-
ducere. Si vero principia minus clara sint, adeoque
quosdam dubitationum aculeos, menti infixos, relin-
quant, nec omnis formido oppositi absit, nascitur
inde veritas probabilis, quæ magis minusve a certi-
tudine distat, prout ipsa principia majori minorive
gradu evidentiæ gaudent. Probare igitur nobis est,
relationem prædicati ad subjectum ex principiis ve-
risimilibus adserere. Scilicet vel rerum, de quibus dis-
quiritur, cognoscuntur essentiæ, quo quidem in casu
proprietas essentiales vel immediate, vel medianti-
bus certis conclusionibus, quæ instar annulorum ca-
tenæ apte sunt connectendæ, liquido & sine hæsita-
tione eruuntur: at accidentia, sicut qua possibilitatem
omnibus competunt individuis hujus vel illius spe-
ciei, ita cui in primis individuo hic vel nunc sint
tribuenda, ex peculiaribus demum circumstantiis est
collendum. Vel ignorantur essentiæ, & tum pro-
prietas per experientiam communiter innotescunt,
quæ tamen enti, qua tali, nondum adseri possunt.

In

3

In priori casu locum habent demonstrationes; in posterioribus autem, cum principia, quibus assertiones nituntur, non sint omni exceptione majora, probations tantum adhibentur. In his igitur rite adornandis saepe non minor requiritur industria, aut ingenii acumen, quam in illis conficiendis. In demonstrationibus enim principia certa & evidenter occurunt, nexusque propositionum, debita accedente meditatione, haud operose erui potest; adeoque nisi præcipitanter nimis res nostras agamus, a recto trahite non facile aberrabimus. Contra ea probationum, quæ in primis iustitiam actionum concernunt, dubia plerumque sunt principia, utque clariora evadant, ab inopinato casu, a levi occasione & ab aliis circumstantiis, quæ infinitis ferme modis variari possunt, ut plurimum dependet (*e*). Præterea in probatione utcunque confecta acquiescere minime par est; sed dispiciendum porro, quomodo ad gradum, certitudini proximum, non obstante incertitudine ubique gliscente, ipsa redigi queat. Eum in finem variæ methodi, multo studio excogitatæ, adhiberi solent, ut ab errorum metu tanto magis essemus immunes, quarum singulæ eximia sele commendant utilitate. Has autem vel omnes explicare vel ad rationis trutinam expendere, cum prolixum nimis foret, paucis tantum de probationibus, quæ plurium testimoniis & suffragiis nituntur, hac occasione agemus. Sic ut autem hoc argumentum vitae generi, quod pridem elegi, maxime convenit, ita operam me optime collocasse judico, si ipsa pertractatio Tuo, C. L. arri-

deat palato. Vereor autem, ne quis Phaëthon te
hæc dicat vota, habita in primis ætatis meæ ratione;
quamobrem Te C. L. qua par est observantia rogo
obtestorque, digneris innoxios nostros conatus melio-
rem in partem interpretari, meque favoris Tui au-
ra recreare.

(a) Hoc sedulo inculcat CICERO cum alibi, tum *Libr. I. Off. Cap. 6.* Omnes trahimur & ducimur ad cognitionis & scientiae cupiditatem, in qua excellere pulchrum putamus, labi autem, effrare, decipi & malum & turpe duclimus. Hinc Juvenalis Satyr. 7. *nosse volunt omnes.* (b) *Vid. Libr. I. Cap. 2. de Jure Nat & Gentium.* (c) Hæc adferen-
do in castra tamen Aristotelis non transimus, qui *Libr. I. Eth. ad Nicomed.* certitudinem apodicticam in disciplina Morali dari denegavit. Principia enim, quæ hic occur-
runt, certa sunt manentque licet eorundem applicatio, in
justitia præcipue actionum indaganda, adeo nonnunquam
difficilis sit, ut multi in gravissimos incident errores.

§. II.

Ante vero quam ad id, in quo cardo rei ver-
titur, nos accingimus, a proposito nostro haud alienum erit, de probationibus nonnullis aliis, quæ a majoribus nostris in rebus forensibus fuerunt recep-
tæ, strictim breviterque agere. Sicut igitur in ca-
stris quasi & nati & educati fuerunt, ita methodum
exortas dirimendi controversias, quæ strictis gladiis
ancipitibusque bipennibus absolvebatur, genio suo
convenientissimam putarunt. Nulla enim fuit offen-
sa, nulla injuria, præsertim quæ speciem contume-

læ haberet (a), quam cæde alterius non justè expiandam censuerunt hi Martis alumni. Scilicet in certamen singulare (Enwige,) ex prævia vocatione descendere tenebantur litigantes, ut justitiam caussæ cruentis probarent argumentis (b). Si vero lædens non comparuisset dicto loco & tempore, infamis habebatur (Hwars Mans Niding). Si vero pugnæ aleam neuter detrectaslet, tamdiu pugnabant, donec alter vel in arena occubuisset, vel vulneribus exhaustus victus dare manus cogeretur, quod tamen rarius accidit. Victoria ab adversario prostrato reportata certum atque speciosum innocentiae victoris indicium putabatur. Quid? Quod hoc probandi genus instar Judicij DEI, cui rem committebant ambiguam, sit habitum. Atque hæ probationes, quoniam fortitudinem & audaciam eximiam spirare videbantur, cum aliis tum in primis nobilioris fortis hominibus arriserunt; ex quo lolio prognata sunt Duella, quæ publica etiam auctoritate in universis ferme Europæ regionibus quondam ita invaluerunt, ut non nisi seculis nobis propioribus, per exquisitas, quibus multabantur, poenas in desuetudinem sensim abierint. Certaminibus his additæ fuerunt aliæ probationis species, quæ nomine a Gothis mutuato, ORDALIA communiter nuncupantur. Scilicet, qui ad religionem Christianam in septentrione propagandam missi fuerunt arrogantes Pontificum Romanorum filii, perversa admodum ratione munere suo sunt functi; nam extirpato paganismo, crassas superstitiones, quibus diu laborabant Goths, apud ipsos auxerunt, va-

ruis præstigiis atque ineptis fascinando commentis,
 quos erroris sui solidis convincere debuerant argumen-
 tis. Se iulos sapere, seque Divina virtute in-
 structos esse, rudibus hujus ætatis hominibus haud
 difficulter persuaserunt, qui horum agyrtarum arbi-
 tria, ceu oracula ex tripode edita venerabantur.
 Sicut igitur nihil plane neglexerunt hi mystæ, quod
 Hierarchiæ stabiliendæ conduceret, ita gestationem
 ferri candardis (*Härnbyrden*), qua, ut ratio status
 ferret, & reus & innocens pari modo, nisi fraud
 subesset, condemnari posset, jam pridem quidem re-
 ceptam, sed novis ceremoniis venerabilem factam in
 scenam produxerunt (c). Scilicet, ut accusatus suam
 probaret innocentiam, vel ferrum candardis ex uno
 loco in alium manibus gestaret, vel nudis pedibus
 supra novem ignitos vomeres incederet (d), vel de-
 nique ebullientem biberet aquam (e). Si igitur ri-
 gidum hoc examen illæsus sustineret, crimine absol-
 vebatur; tanta enim ejus putabatur innocentia, tam-
 que eximia virtus, ut vehementissima alioquin cor-
 pora & maxime destruentia ex singulari DEI con-
 cursu vim omnem deponerent, cum a viro tanta
 sanctitate conspicuo, tangebantur. Contra ea, si ignis
 membra adureret, profanum hunc & criminis ob-
 jecti reum superstitiosa pronunciavit antiquitas. Et
 licet Pontifices Romani perversam hanc probandi ra-
 tionem postmodum interdixerint; nihilo tamen mi-
 nus in animis majorum alte adeo insedit, ut malum
 hoc institutum nec Sacerdotum admonitionibus, ne-
 que regum interdictis penitus tolleretur, sed passim
 vige-

vigeret, donec in Comitiis, quæ Holmiæ Anno 1320. celebrata sunt, auctoritate Regis Birgeri, inepta hæc consuetudo fuerit abrogata (*f*). Qui nuper memoratis accesserunt probandi modi, proprius quidem ad humanitatem & æquitatem accesserunt, quamvis admodum insufficientes fuerint. Mittimus alios, sed hoc loco minime prætereundus est ille, qui testimoniis virorum, quorum nota erat integritas, nitebatur, seu qui per Testes Negativos, vulgo Edgårdsmän dictos, fiebat. Videlicet cum accusatus in scelere non esset deprehensus, circumstantiæ autem indicare viderentur, ipsum reum esse, quamvis factum pertinaciter negaret, jurejurando suam firmaret innocentiam, adscito insuper certo testium negativorum numero, sibi in præsenti negotio adstipulantum. Hi autem ex illorum numero non fuerunt, de quibus Ovidius: *Non bene conducti vendunt perjuria testes* (*g*); nec de facto, de quo quæstio habebatur, testimonium dicerent, sed jurisjurandi tantum religione sese obstringerent, habita circumstantiarum ratione sibi persuaderi non posse, facinus ab ipso patratum fuisse. Sicut autem inveterata vitia ægrius depelluntur; ita mos hic in rebus forensibus usque ad tempora Regis gloriössimæ memoriæ CAROLI XI. viguit. (*b*)

(*a*) Vid Nob. DALINI Hist. Svec. Tom. I. p m. 208. 209. (*b*) De certamine singulari videatur Fragmentum ad L. L. Uplandicas item STJERNHÖK de Jure Sveon. vetusto p. m. 74. (*c*) Hos ritus explicat Nob. DALIN libr. cit.

p. m. 216. & 317. (d) Plura, quæ huc spectant, occur-
runt in Legis Scan. Libr. 9. Cap. 24. 25. 26. (e) Confr.
TORPHÆI Histor. NORVAG. Tom. I. pag. 482. ubi legitur,
quod GUDRUNNA, vidua Sigurdi Fofnibane hoc modo suam
probaverit innocentiam novo conjugi, ATLE dicto. Plures
probandi modos a veteribus Scandinavis usu receptos, sed
lubricos perquam ac ambiguos recenset LOCCENIUS in Anti-
quit Libr. 2. Cap: 4. (f) Vid. Stora och Namnkunniga
Svenska Mäns lefverne och flycket om BIRGER JARL til
Bjelbo p. m. 225. (g) Confr. Libr. Amor. I. Eleg. X.
(h) Vid. Kongl. Svea Hof-Rätts Universale af den 29.
Nov. 1695.

§. III.

Horridam priorum temporum barbariem insul-
sæ hæ atque ab omni æquitate remotæ probatio-
nes satis indicant superque. Nemo igitur nisi am-
bitionis vel superstitionis cæstro plane percitus aleæ-
tam ambiguæ & salutem suam & bona committet,
in qua scilicet modesta innocentia plerumque oppri-
mitur, temeritati autem & laceſſendi pruritui lata
panditur janua. Inprimis quod ad certamen singula-
re attinet, non quidem ignoramus, quod multi,
etiam qui altiores cæteris spiritus alere sunt visi,
eximium, nescio quid, in illo invenerint & forte
adhuc inveniant; nihil tamen minus gladii, quan-
tumvis ancipites, nimis sunt hebetes, ut in res, den-
sis ignorantiae tenebris perquam involutas, penetra-
rent, veritatemque his abditam, in apricum produ-
cerent. Potest quidem ignis vehementissimus, in foco
speculi cauſtici collectus corpora mutare ac deſtruere,

mo-

mōdos vero compositionis eorundem, quos anxie quāsiverunt Physici, non detegit. Atque idem omnino esto judicium de probationibus his gladiatoriis. Turbater insuper per has tranquillitas publica, dum quilibet civium jus, quod soli competit principi, sibi in inimicum, levi sēpe de causa talem factum, temere adserit. Omnia porro delicta pari rigore punirentur, atque forma reipublicæ Draconica in perniciem ac interitum generis humani introduceretur. His accederet, quod non ingenua virtute nec candidis moribus, sed lati humeris & corporis agilitate innocentia constaret & aestimaretur, adeo, ut si robustissimus Hercules mille viros, sed inferiorum virium lacefsat primum, mox autem, cum ab eisdem male idque merito audit, cunctos prosternat, atque interficiat, quot victoriæ, tot etiam innocentiae hujus Herois forent testimonia, quo nihil absurdius dici potest. Denique, uti hominum malis non delectatur DEUS, ita in actionibus temerariis Providentia Ejus decreta frustra omnino quærimus. (a) Pergimus ad Ordalia. Ea autem est hominum consuetudo, ut inter extremorum Scylam & Charybdim raro medii navigent, quin alteram præternavigantes in alteram communiter incident. Sicut igitur certamina singularia ferocitati, ita ordalia crassæ superstitioni suos debent natales, utraque vero diu multum que lactitavit ignorantia. Non equidem diffitemur, quin supremum Numen, innocentiae Vindex, teneram suorum curam agat, & eorum conservatio-

ni invigiles; quod vero ab imminentibus periculis ipsos liberaturus, absoluta sua semper utatur potentia, miraculisque suam declarat Voluntatem, repugnat justitiae ac sapientiae divinæ, nec non ordini, quem in hoc universo constituit; quippe qui immane quantum quotidie sic turbaretur. Unde porro consequitur, quod si qui ex hoc examine salvi evaserint, flagitiis plerumque addiderint fraudes, quodque isthac probatio, non innocentiam, sed callosas tantum manus, certis artificiis, nobis jam ignotis, induratas prodiderit. Rejecta proinde fuit hæc methodus, veritati indagandæ prorsus inepta, quippe qua judex, quemcunque litigantium vellet, condemnare posset. Testium denique negativorum opiniones seculis præsertim ignorantiae sua non caruerunt utilitate; pepererunt enim verisimilitudinem, licet non tantam, quanta idoneæ ferenda sententiae sufficeret. Sequentibus tamen temporibus, cum multi ad sua pallianda scelera his abuterentur testibus, ambiguisque eorum sermonibus implicaretur magis quam explicaretur quae sita veritas, publica tandem auctoritate iste mos probandi jure meritoque fuit abrogatus.

(*) Bene igitur Augustinus Libr. I. De liber Arbitr. Cap. I. Quomodo apud Divinam Providentiam liberi sunt a peccato, qui his rebus, quas contemni oportet, humana caede polluti sunt. Cui suffragatur Rex Luitprandus in legibus Longobardorum Tit. XCI. n. l. Incerti sumus de iudicio DEI & multos audivimus per pugnam sine justa causa

fa suam caussam perdere. Sed propter consuetudinem gen-
tis nostræ Longobardorum legem *impiam* vetare non pos-
sumus.

§. IV.

Probationes per plurium testimonia in discipli-
nis tantum non omnibus, ceu certa veritatis crite-
ria, admitti vix possunt. In Disciplinis enim ad
certitudinem, tamquam ad jucundissimam metam
contendimus, utque alios & nosmet ipsos convin-
camus, nos a justo scopo non aberrasse, probatio-
nes, quæ variorum graduum esse possunt, addi-
mus. Veritas autem, alma cœli progenies, in es-
sencia Numinis ita fundatur, ut instar emanatio-
nis cuiusdam Divinæ haberi possit. Quocirca cum
DEUS sit immutabilis; veritas quoque internas no-
tas atque Characteres habet indelebiles, quibus di-
gnoscitur, quique arbitrio & imaginationi homi-
num minime subsunt. Possunt quidem furvæ, si
fabulis habenda sit fides, Sepiæ, effuso atramento,
aquam turbare, ne videantur aut capiantur: simili-
ter possunt etiam lucifugi mortales, tenebras atque
nebulas veritati offundere; emergit tamen, & illis
saltem, qui ceteris attentiores sunt, sese conspici-
endam præbet. Horum autem numerus cum sit
admodum exiguus, & ut Poëta canit: *Apparent
rari nantes in gurgite vasto (a);* plerique enim ho-
minum credunt potius, quæ ab aliis acceperunt,
quam operoso ac difficulti examine in veritatem in-

quirunt; unde prono fuit alveo, quod nubes testium sit criterium veritatis admodum lubricum; quippe quod jam huic jam aliis parti, illi diametraliter oppositæ, æqualiter convenire queat (b). Quam parum multitudo testium certitudini obtinendæ conducat, plenius adhuc constabit, si ad disciplinas dictam applicemus opinionem. Habet sane vera Religio, cœleste illud & unicum generis humani palladium, splendorem sibi insitum, qui æque est immutabilis ac ipse DEUS. Lucet perpetuo hæc Pharos, ut homines in portum felicitatis dederat; nihil tamen minus major pars falsis adhæret opinionibus, maxima vero densis paganismi tenebris involuta salutem suam temere negligit. Quis enim ignorat, quam angusto gyro vel Ecclesia DEI olim fuerit circumsepta vel quam arctis hodienum includatur pomæriis? Nihil igitur absurdius, quam quod ista religio foret verissima, cui maxima pars mortalium sit addicta, cum hac ratione religio non inter instituta Divina, sed humana potius commenta esset referenda. Hæc autem plenius discutienda Theologis relinquimus, atque intra circum Philosophicum nos recipimus, quantum pretium plurium testimoniorum sit statuendum breviter quidem, sed ex instituti ratione satis superque ostensuri. In rerum certe naturalium Phœnomenis eliciendis atque in veris horum causis indagandis, tot occurruunt difficultates, tot præstigiæ, ut vel ipsa facta oculis fere armatis tantum cernere queamus. Interdum autem, ne hi qui.

quidem sufficiunt, sed natura, instar versuti cuiusdam Protei, acutissimis etiam ingeniiis adeo impunit, ut cum in adyta sua ipsos admisissie videatur, tandem animadvertant se longo fatis intervallo hinc abesse. Quis igitur sibi unquam persvadeat, quod pluriem opinionibus in rerum naturalium cognitione sit acquiescendum? Profecto sive seculorum prolixam canitiem, sive densa doctorum virorum agmina consideremus, sistema Ptolomaicum multo plures, pro se caussam dicentes invenit, quam Copernicanum, ut nuncupari sivevit. Nihilo tamen minus singuli, a præjudicatis vacui opinibus, fateri coguntur; quod Copernicus, non obstante tanta obgannientium turba, ad veritatem proxime accesserit. In Historia auctoritati testium multum quidem tribuimus; veritatem autem factorum, non auctorum numero sed *auctoritate* sed eorum candore, sed aliis insuper rationibus estimant Pragmatici; quocirca jam pridem invaluit axioma: *pluris est testis oculatus unus, quam auriti decem.* Et hæc non immerito. Omnino enim pauci sunt, quibus aut præclaras res gestas coram intueri datur, aut qui in consiliorum arcana admittuntur. Quare etiam non raro contingit, ut veritas, quæ invidorum culpa tenebris claustris diu fuit inclusa, post longam annorum seriem emergat, fucum tollat, & ab erroribus, quibus integræ nonnunquam nationes laborarunt, easdem liberet. Atque hoc non solum in rebus arduis & conclavibus Principum dignis, sed etiam in earum cognitione, quæ me-

diocrem postulant industriam, interdum accidit.
 Memorabile hujus exemplum apud Plinium occurrit. Scilicet cum Romani auspiciis CLAUDII Imperatoris in Mauritania multas res feliciter gessissent, domum reversi non solum milites, verum etiam equites & magistratus jactitarunt se Atlantem montem penetrasse. Mira quidem res videbatur, sed tot tamque gravibus testibus firmata facilem invenit fidem. Quid? quod quinque coloniae hue transmissæ & alii magistratus tantum errorem non tollerent, sed confirmarent (c). Frustra denique in moralitate actionum æstimanda, adeoque in Philosophia Morali plurium adhibentur suffragia. Habeant igitur sibi Jesuitæ suum probabilismum, aliaque exitiosa ingenii humani monstra, præstigiæ potius & officiæ, quam dogmata dicenda. Qui enim haec sequuntur, dum virtutem ipsam sibi amplecti videntur, in horrida vitiorum barathra præcipites ruunt. Præterea cum pauci & olim fuerint & hodie sint, qui teneram conservent conscientiam atque omni nisu in id incumbant, ne a virtutum regulis atque legum decretis latum discedant ungvem, contra ea immensa eorum sit multitudo, qui jura omnia pervertant, atque virtutem imbecillis tantum animi signum esse argutiis, nescio quas, contendant; pessime omnino nobiscum ageretur, & virtutes vitiis quotidie confunderentur, si imperitæ sed numerosæ plebis judicio in Moralibus standum esset (d). Ceteras disciplinas sicco præterimus pede, ne in

magnum volumen excrescat hoc Specimen Academicum.

(a) VIRGIL. Aeneid. Libr. I. v. 122. (b) Hinc CICERO in Libr. de Natura Deorum Libr. I. circa initium: Obest plerumque iis, qui discere volunt auctoritas eorum, qui se docere profitentur. Desinunt enim suum iudicium adhibere; id habent ratum, quod ab eo, quem quem probant, iudicatum vident. (c) Vid. Libr. V. Cap. I. p. m. 208. Quinque sunt Romanorum coloniae in ea provincia, per quamque (Atlantem) fama videre potest. Sed id plerumque fallacissimum experimento deprehenditur, quia dignitates, cum indagare vera pigate, ignorantiae pudore mentiri non piget, haud alio fidei prioniore lapsu, quam ubi falsæ rei gravis Auctor existit. (d) Bene igitur Seneca de Vita beata Cap. I. p. m. 325. 326. Tritissima quæque via & celeberrima maxime decipit. Nihil ergo magis præstandum est, quam ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundem est, sed qua itur. Atqui nulla res nos majoribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur, optima rati ea, quæ magno adsensu recepta sunt, quorumque exempla nobis multa sunt, nec ad rationem sed ad similitudinem vivimus.

§. V.

In rebus autem forensibus, (ad quas considerandas nostra jam devolvitur oratio,) probationes per plurimum testimonia seu vota diu fuerunt receptæ, frequentique valuerunt usu, adeo, ut eorum sententia rata haberetur, ad quam plures accessissent

sent. Originem hujus instituti si quæramus; ad ipsa fere nundi incunabula & societatum natales erit recurrendum. Quamdiu enim viguerunt concilia, tamdiu quoque floruit nominata methodus obortas controversias dirimendi. Habuerunt quidem Judæi leges suas forenses, ab ipso DEO latae præscriptasque, qualis autem processus eorum civilis fuerit, æque liquido non patet. Nihilo tamen minus, cum judices actiones quasvis ad tenorem legum examinare deberent, quod majorem plerumque industriam requirit quam in unum cadere soleat, probabile admodum est lites omnes ex plurium stetisse arbitrio. Auget hanc verisimilitudinem, quod in Synedrio magno numerus membrorum fuerit impar, ne paritate suffragiorum ab utraque parte lites quandoque manerent indecisæ (a). Ab Hebræis ad Græcos transitum facientibus occurrit antiquissimum concilium Amphictyonicum, ab Amphictyone, Deucalionis filio, in Thermopylis institutum. Duodecim initio fuerunt hujus membra, tot enim civitates inter se convenerant de legatis quotannis hic mittendis, in quarum vero societatem, cum plures deinceps fuerint admisiæ, numerus quoque Adsefforum inde auctus. Hi autem cum paris singuli essent dignitatis, querelas ad se delatas aliter dirimere non potuerunt, quam per pluralitatem votorum. Maxima erat concilii hujus auctoritas per totam Græciam, adeo, ut qui in sententia ab his judicibus acquiescere nollet, hostis communis civitatum harum fœderatarum protinus cite-

citaretur (*b*). Præterea cum civitates Græciæ tantum non omnes Democratica regiminis forma ute-
rentur, & jus suffragia ferendi cūlibet civi æqua-
liter competeteret, ex plurium opinionibus (*c*) res
quævis gravissimæ tam politicæ quam forenses fue-
runt decisæ. Similiter etiam quamdiu integra man-
sit Respublica Romana res quæcunque & contro-
versiæ per pluralitatem votorum communiter diju-
dicatæ sunt, sive in Comitiis sive Senatus consulto
sive denique populi scito conficerentur (*d*). Apud
gentes quoque Hyperboreas isthæc consuetudo diu
invaluit; adeo, ut partim res, quæ ad totum per-
tinerent imperium in communi concilio Upsaliæ
quotannis celebrato Alsherja Ting dicto, juxta plu-
rium suffragia dirimerentur (*e*), partim etiam, quæ
privatas concernerent controversias ex Drottàrum
sententiis, quos Sigtunæ ad exemplum processus civilis
Trojanorum, constituit OTHINUS *ii*, fuerint de-
cisæ (*f*).

(*a*) Vid. NIC. HEDENII Dissert. de Synedrio
Magno p. m. 9. Verum quidem est, quod numerus
Adfessorum in aliis scriptis constituatur LXX. in aliis
autem LXXII; sed quicquid sit, Præses his non fuit
comprehensus. (*b*) Un pareil établissement parut néces-
saire chez un peuple partagé en tant de Gouvernements,
& dont les intérêts devoient par consequent se croiser à
chaque instant: on le regarda comme le meilleur & peut ê-
tre l' unique moyen d' affermir la bonne intelligence & de
reunir ses forces, contre ses ennemis. Vid L' Histoire de
Grèce par M:r Temple Stanyan, Tom. I, p. m. 151. (*c*)

Morem suffragia colligendi ex Plutarcho in Aristide discimus: Quilibet civis, qui annum LX. nondum attigerat, testæ nomen ejus inscribebat, quem urbe pelli volebat: tum testæ in locum quendam fori, tabulis undique septum, comportabantur. Deinde Magistratus testarum numerum primum inibat, atque nominibus singulorum seorsim positis, ei, qui plurimis testarum suffragiis damnaretur, urbe interdicebatur.

(d) Varii etiam apud Romanos occurrunt suffragandi modi. Initio in comitiis verbis suffragia serebant, quem morem apud plerasque Europæ gentes adhuc receptum esse novimus; postmodum autem ne invidiæ metu veritatem occurrerent, per Legem Tabellariam caverunt, ut punctis suffragia inirentur. (e) In publicis his judiciis veteres Gothi, more Macedonum, hastis scuta quatiebant, diversoque sonitu vel adsensum vel indignationem significabant. (f) Vid. E. BENZELII Colleg. Hist. Patr. MS. Libr. I. Cap. XI.

§. VI.

Sunt autem docti non infimi subsellii, quorum palato dicta methodus, cana licet antiquitate venerabilis, minus arridet, rationesque cur pluralitatem suffragiorum pro idoneo certitudinis criterio habere nequeant, in medium adferunt & plurimas & gravissimas. Docet enim experientia, partim, quod singuli eadem non gaudeant ingenii felicitate in abstrusos rerum factorumque nexus penetrandi, atque nodos negotiorum Gordios resolventi, partim etiam, si vel pari prædicti sint perspicacia, nonnulli tamen aliis aliisque affectibus ita præpediuntur, ut veritatem obviam nec acie satis constanti intueri, nec de eadem sensa mentis libertate,

() 19 ()

te, qua decet, exprimere queant. Considera enim quæso in quanta sententiarum divortia abeant homines circa res, quæ mediocrem postulant industriam. Scilicet proponantur duæ tabulæ A & B; in altera A singulæ imagines sint adcuratissime depictæ, resque omnes circumstantes ingenium pictoris prodant, sed colores adhibiti sint paulo dilutiores, contra ea in tabula B adornanda pictor magis sollicitus fuit de pigmentorum varietate & nitore, quam de exacta partium symmetria; profecto si a multitudinis arbitriis standum esset, nullus dubito, quin tabula B multo pulchrior censebitur, quam A, licet forte a perfectionis gradu, quem hæc obtinet, tantum differat, quantum distant aera lupinis. Nec magis sibi nonnunquam constat multitudo hominum optimorum in dijudicandis rebus civilibus ac forensibus. Ponamus enim Cajum, invidiæ stimulis percitum, Titium innocentem in judicium vocare propter injuriam quandam, quam ab ipso se accepisse contendit. Descendunt igitur in arenam litigantes, firmissima utrinque allaturi argumenta. Cajus eloquentia, qua admodum pollet, confisus, suo acumine & audacia eo rem perducit, ut damnum sibi allatum fuisse, rationibus verosimilibus, quas modestissimus Titius, æquitate licet caussæ suæ & suffragiis bonæ conscientiæ merito fretus, minime convellere valet, argute satis probet. Post longam & maturam deliberationem tandem Titius poena multatur ex tenore 100. votorum condemnatus & ex sententia 25. tantum ab-

solutus. Hæc dum accipis Candide Lector, an ex sententia, quam tulit Magistratus, adeo perswasus es, multam innocentii Titio irrogatam, adeo & quam esse, ut nullus amplius dubitandi scrupulus supersit? An nescis, quod eventus & novæ emergentes circumstantiae luculenter nonnunquam indicaverint, quod pauciores omnino numero fuerint, qui recte, quam qui secus opinati fuerint, & quod eloquentia Themistoclis saepe antisteterit innocentiae Aristidis. Profecto sicut unus Hercules ingeniti hominum catervæ præstat & sola Minerva ceteras DEAS prudentia superat, ita quoque unus saepe homo consilio & prudentia plus valuit, quam ceteri, quantumvis multi. Alia vero argumenta, quæ contra hoc problema movere solent Auctores (*) silentio jam præterire cogimur.

(*) Vid Libr. qui inscriftur *Les Mœurs Part. II. p. m.*
226. On est dans l'usage de decider les contestations en justice à la pluralité des voix. C'est, je crois, faire beaucoup trop d'honneur à nos Magistrats: c'est supposer, que le plus grand nombre d'entre eux, est suffisamment pourvu de droiture & de discernement. Je ne sai, si il ne vaudroit pas mieux que ce fut le plus petit nombre, qui forma l'arrêt. N'est il pas plus raisonnable de supposer, qu'il y ait cinq conseillers prudens sur vingt-cinq, que de presumer, qu'il y en ait vingt. La prudence n'est pas un don si vulgaire.

§. VII.

Qui vero hæc aliave argumenta contra moralitatem pluralitatis votorum ingeniose adferunt, hanc tamen methodum veritatem eruendi, non omnino improbant, sed modeste tantum ostendere videntur, hanc ut cetera instituta, quæ humanæ industriae suam debent originem, multis premi difficultatibus. Fatendum profecto est, quod pluribus in rem aut factum quoddam anxie inquirentibus, atque ne conscientiam lædant in optimis tantummodo rationibus acquiescentibus, vi præsumptionis naturalis, major plerumque nascatur probabilitatis gradus, quam si a paucorum sententia standum esset, siquidem plus vident oculi, quam oculus. Præterea eadem experientia, quæ docet, multitudinem in suffragiis ferendis nonnunquam lapsam esse, luculenta & quotidiana suppeditat exempla, ex quibus patet, ad solidam veritatem sic frequenter esse perventum (a). Quid? Quod illa sententia, quæ plurium nititur suffragiis, constitutioni civitatum magis conveniat, quam si paucorum opiniones præponderarent. Cum enim homines in civitates coaluerunt, æqualia jura singuli sibi reservarunt cives, adeo, ut nec Oedipus plura possideret, quam Davus, nec Hercules potiora, quam Lychas. Fac autem, quod minor pars prævalere debeat majori, profecto, ut species saltem æquitatis remaneat, aut potentiarum aut prudentiarum habenda erit ratio.

Si illud, justitia omnis e tribunalibus exsularet, ius talionis introduceretur, adeoque magistratus in horrendam facile degeneraret tyrannidem, & tranquillitas nuspia minor, quam in civitatibus datur. Si hoc, igitur cum nulla certa detur mensura, ad quam ingenii acumen & prudentiam exigere possumus, & non raro contingat, ut bonus etjam interdum dormitet Homerus, controversiae vel nunquam vel tardius, quam negotiorum postulat ratio, deciderentur. Imo continuæ in collegiis existerent dissensiones & contentiones, & morosissimus quisque Monarchæ potestatem sibi adsereret, cum tamen singuli æquali suffragandi jure gaude-re debeant. Quamobrem vota seu sententiæ numerantur non ponderantur, nec aliud in publico consilio fieri potest, in quo nihil est tam inæquale, quam ipsa æqualitas; nam cum sit impar prudenter, par omnium jus est (b). Præterea quis quæso ignorat, quod virtutes intellectuales & morales induculo nexu non cohærent, quocirca, ut hæ, ceu par est, amica conjungantur copula, vix melior datur modus, quam qui per suffragia fit, cum si quis vel etiam aliquot, ingenii acumine freti vel leges cavillari inciperent, vel pravorum affectuum impetu fese in devia abripi paterentur, possunt tamen a ceteris, qui erectionis sunt indolis & meliora sapiunt, non operosa & aspera sed facili & grata ratione intra æquitatis & justitiæ gyrum coërceri. Sicut igitur personæ, magistratum constituentes, in negotiis suis vicem civitatis sustinere

nere merito censentur, ita fas omnino est, ut major pars jus integri habeat, idque præcipue ex hoc fundamento, quia sicut omne totum majus est qualibet sua parte, ita ea pars totum jure exprimere putatur, quæ pluribus, quam quæ paucioribus constat partibus subdivisis, siquidem majus in se complectitur minus, quamvis pluralitas unitate tantum paucitatem subinde excederet. His adde, quod qui simplicissimus in concilio habetur, longa rerum experientia instructus, optimum non raro consilium dare possit, quo officias, quæ ambiguæ rei adduntur prorsus removet; adeoquæ ab omni æquitate remotum foret, hunc confessu excludere, cuius sententia rationibus, ad stateram Astræ appensis gravissimum præbet momentum, quo suspensa hactenus libra ad partem meliorem se inclinat. Denique dum controversiæ vel alia negotia per pluralitatem votorum deciduntur, contentiones quævis ita componuntur, ut ne ferocissimus quidem, si caussa excidat, publicam turbare audeat tranquillitatem, singulis in eadem defendenda intentis. Unde pluralitatis votorum utilitas & necessitas elucet, quæ tanta civitati adfert commoda, quanta ex alia methodo vix sperari, nedum obtineri possunt (*d*).

(*a*) Quamobrem CICERO in Bruto p. m. 301. Ego, quæ de me populi sit opinio, nescio; de reliquis hoc affirmo, qui vulgi opinione disertissimi habiti sunt: eosdem intelligentium quoque judicio fuisse probatissimos. Et PLI-

NIUS Paneg. in Trajan. Cap. 62. Melius omnibus, quam singulis creditur, singuli enim decipere & decipi possunt, nemo omnes, neminem omnes sefellerant. (b) Vid. PLIN. Libr. II. Epist. XII (c) Hinc CICERO in Orator. L. 3. fol. 98. Mirabile est, quamplurimum in faciendo inter doctum & rudem, quam non multum differat in judicando. (d) Quis nescit, quam turbata sit rerumpublicarum in Polonia facies, propterea, quod nobilis quisque dictorio suo *Veto*, comitia dissolvere, optima consilia pervertere, & justissimos rerum successus impedire queat.

§. VIII.

Cum igitur non solum rationi optime conveniat, sed etiam ad tranquillitatem reipublicæ apprime conducat, ut veritas in rebus forensibus ab ea censeatur parte, cui plura membra collegialia sunt adstipulata, quia quot sunt vota, tot etiam habentur motiva, hinc quoque in omnibus civitatibus bene constitutis controversiæ decidi solent juxta pluralitatem votorum (a). Cumque Patria nostra de præclaris institutis & exquisitis sibi gratuletur legibus, in eadem quoque caussæ quæcumque juxta tenorem dictæ methodi dirimi s'veverunt. Sic in Regia Justitiæ Revisione, ubi de negotiis gravissimi momenti questio habetur, pluralitas votorum obtinet (b). In ceteris pariter judiciis tam communibus, quam singularibus, nec non in superioribus & inferioribus sententiæ feruntur juxta pluralitatem votorum, quod obtinet, si vel unicum præponderet (c). Hinc tamen judicia ter-

rito-

ritorialia & provincialia ob particulates rationes excipiuntur. (d) A minoribus ad majora sensim progredior, obseruoque quod ipsa negotia comititalia vel viritim seu per capita vel curiate sive per Ordines (Ständewißen) suffragando dirimantur (e). Heic autem semper supponitur, quod utraque pars tam adsentiens, quam dissentiens sit sincera, illæsamque servare nitatur conscientiam. Si igitur sive in Sacerdotum sive in Consulum & Senatorum Urbicorum electione, constet fraude & fallacia, quæ ingenuos nequaquam decent, pluralitatem votorum esse acquisitam, vota hæc ceu inepta & futilia, flocci penduntur (f). Denique si paria utrinque vota fuerint, tum apud politissimas quasvis gentes usu receptum deprehendimus, ut in criminalibus reus crimine liberetur (g), legibus autem patriæ statutum, ut in ceteris negotiis Præsidis, vel, qui ejus vicem sustinet, sententia prævaleat (h). Sed plurimæ eademque gravissimæ rationes filum lucubrationum nostrarum jam abrumpere nos cogunt.

(a) Vid. HEINECII Prælect. Acad. in Libr. PUFFEND^o de O. H. & C. p. 382. (b) Vid. Cel. NEHRMANNI Process. Civ. Cap: VII. S. 7. p. 60. När vota stanna i tvänne olika meningar, och lika många äro på hvardera sidan, behåller den meningen öfvervigtet, som Hans Kongl. Maj:t sit Höga bifal gifver. Äfven ock, när två finnas mindre af den ena meningens än af den andra, då saken får det Utflag, som Konungen bifaller. Men finnes större olikhet i rösterne, gifver Konungen the flästa sitt bifall. (c) Rätteg. Balk. Cap. XXIII. §. 3. (d) Vid. Rätteg. Balk. C. XXIII.

§. 2. (e) Confr. RIKSDAGS ORD. 1723. §. XVI & XVII.
 (f) Vid. Förordn. om Prästevals anställande så i Städer
 som på Landet den 5. Junii, 1739. S. 5. item Resolut. på
 Ständ, belvär 1723 §. 1. (g) Hinc SENECA Epist. LXXXVI.
*reus paribus sententiis absolvitur & semper quicquid du-
 biū est, humanitas inclinat in melius.* AUGUSTINUS de
 Civ. DEI Libr. XVIII: 10. *Ubi pars numeri sententiae
 suissent, præponi absolutio damnationi solebat.* Huc spe-
 ciat illud FRIERICIANUM: I bråttmål gälle deras me-
 ning, som fria eller den lindrigast är. vid. Rätteg. B. XXIII.
 §. 3. (h) Ther rösterne skiljaktige äro och på hvardera
 sidan lika många, gälle thet, som then främste i Rätten bi-
 fallit. Vid. Tit. C. & §. cit.

